तरं हि ते। सूक्ष्मं सूत्रप्रचारेण पश्येद्वै विनिचेष्टितम्। स्वपन्नपि च जागर्त्ति चारचक्षुर्महीपतिः। विवस्वानिव तेजोभिर्नभस्वानिव चेष्टितैः। राजा चरैर्जगत् कृत्स्नं व्याप्नुयाल्लोकसम्मतैः। चारचक्षुर्नरेन्द्रः स्यात्सम्पतेत्तेन भूयसा। अनेनासम्पतन्मौढ्यात्पतत्यन्धः समेऽपि हि। सर्वसम्पत्समुदयं सर्वावस्थाविचेष्टितम्। चरेण द्विषतां विद्यात्तद्देशप्रार्थनानि च। प्रकाशश्चाप्रकाशश्च चरस्तु द्विविधः स्मृतः। अप्रकाशोऽयमुद्दिष्टः प्रकाशो दूत उच्यते। चरेण प्रचरेद्राजा सूत्रेणर्त्त्विगिवाध्वरे। दूते सन्धानमायाते चरचर्य्या प्रतिष्ठिता। तीक्ष्णः प्रव्रजितश्चैव सत्री वनग एव च। एते ज्ञेयास्तु सञ्चाराः सर्वे नान्योन्यवेदिनः। संस्थानवत्यः संस्थाश्च कार्य्याः कार्य्यप्रसिद्धये। तिष्ठेयुः पार्श्वे सञ्चाराः परिचर्य्यापवादिनः। बालः कृषीवलो लिङ्गी भिक्षुकोऽध्यापकस्तथा। संस्थाः स्युश्चारसंस्थित्यै दत्तदायाः शुभाशयाः। सर्वस्मिंस्तत्र सञ्चारास्तिष्ठेयुश्चित्तवेदिनः। स्वपक्षे परपक्षे च यो हि वेद चिकीर्षितम्। जाग्रदपि सुषुप्तोऽसौ न भूपः प्रतिबुध्यते। कारणाकारणक्रुद्धान् बुध्येत स्वपरिग्रहे। पापानकारणक्रुद्धांस्तूष्णीं दण्डेन साधयेत्। ये तु कारणतः क्रुद्धास्तान् वशीकृत्य संवसेत्। शमयेद्दानमानाभ्यां छिद्रञ्च परिपूरयेत्। अणुनापि विजयते छिद्रेण बलवत्तरम्। निःशेषं मज्जयेद्राष्ट्रं पानपात्रमिवोदकम्। जडमूकान्धबधिरच्छद्मानः षण्डकास्तथा। किराता वामनाः कुब्जास्तद्विधा ये च कारकाः। भिक्षुकाश्चारणा दास्यो नानाकार्य्यकलाविदः। अन्तःपुरगतां वार्त्तामाहरेयुरलक्षिताः। छत्रव्यजनभृङ्गारयानवाहनधारिणः। महामात्रे बहिर्वार्त्तां विदुरन्ये च तद्विधाः। सूदव्यञ्जनकर्त्तारस्तल्पका व्ययकास्तथा। प्रसाधका भोजकाश्च गात्रसंवाहका अपि। जलताम्बूलकुसुमगन्धभूषणदायकाः। कर्त्तव्याश्च सदा ह्येते ये चान्येऽभ्यासवर्त्तिनः। सञ्ज्ञाभिर्मूर्च्छितैर्लेख्यैराकारैरिङ्गितैरपि। सुसञ्चरेयुरव्यग्राश्चराश्चर्य्यां परस्परम्। समापिबन्तो जगतां मतानि जलानि भूमेरिव सूर्य्यपादाः। अनेकशिल्पाध्ययनप्रवीणाश्चराश्चरेयुर्बहुलिङ्गिरूपाः। येन प्रकारेण परानुपेयात् परापरज्ञश्च समृद्धिहेतोः। तमात्मनि स्वस्थमतिस्तु तज्ज्ञैर्वियुज्यमानं परतो हि विद्यात्"। २प्रेष्यमात्रे त्रि० ततः भावे कर्मणि च "दूतवणिग्भ्याञ्च पा० यत्। दूत्य तद्भावे तत्कर्मणि च "दूत्यं तद्भावकर्मणोः" अमरः। कामन्द० वाक्ये उदा० ष्यञ् दौत्य तत्रार्थे "न प्रयाति च दौत्येन" हितो० "द्विषां हसैर्दौत्यपथः सितीकृतः" नैष०। लिङ्गविशिष्टपरिभाषया दूतीशब्दादपि यत् ष्यञ् च। दूत्य दौत्य दूतीनां कर्मणि भावे च। स्वार्थे क। दूतक तत्रार्थे स्त्रियां कापि अत इत्त्वम् दूतिका दूत्याम्। भावे क्त। ४उपतापे न०। [पुष्प्यां शब्दच०।

दूतघ्नी स्त्री दूतं खेदं हन्ति हन–टक् ङीप्। कदम्ब-

दूति स्त्री दु–बा० ति दीर्घश्च उज्ज्वलद०। प्रेष्यायां स्त्रियां "तां कामिनो दूतिमुदाहरन्ति" वर्णविवेकः वा ङीप् दूती तत्रार्थे "उत्तिष्ठ दूति! यामोयामो यातस्तथापि नायातः" सा०द० "रतिदूतिपदेषु कोकिलाम्" कुमा०। "प्रतिकृतिरचनाभ्यो दूतिसंदर्शिताभ्यः" "तेन दूतिविदितं निषेदुषा" रघुः दूतीभेदलक्षणे सा०द०उक्ते "दूत्यः सखी नटी दासी धात्रेयी प्रतिवेशिनी। बाला प्रव्रजिता कारुः शिल्पिन्याद्याः स्वयं तथा। कला कौशलमुत्साहो भक्तिश्चित्तज्ञता स्मृतिः। माधुर्यं नर्मविज्ञानं वाग्मिता चेति तद्गुणाः। एता अपि यथौचित्यादुत्तमाधममध्यमाः"

दून पु० दु–उपतापे क्त "दुग्वोर्दीर्घश्च" पा०तस्य नः दीर्घश्च। मुग्ध० दू–खेदे ओदित्त्वात् तस्य नः। १अध्वादिश्रान्ते २उपतप्ते ३दुःखिते च "पित्तेन दूने रसने सितापि तिक्तायते हंसकुलावतंस!" नैष०।

दू(र्) स्त्री दैप् शुद्धौ बा० कू। प्राणरूपे देवताभेदे "सा वा एषा देवता दूर्नाम दूरं ह्यस्यामृत्युर्दूरं ह वास्मान्मृत्युर्भवति य एवं वेद" शत०ब्रा० १४।४।१० "उपासकशरीरस्था प्राणरूपा देवता दूर्नाम दूरित्येवं ख्याताऽतः शुद्धा" भा०अत्र शुद्धेति विशेषणात् दैपधातो रूपमिति सूचितम्। ब्राह्मणे तु दूरसम्बन्धात् तत्सिद्धिरुक्ता तथा च दूरं करोति मृत्युमुपासकस्य दूर+कृत्यर्थे णिच् बा० न दवादेशः क्विप् णिलोपः रान्तोऽयमिति तु युक्तम्।

दूर त्रि० दुर्+इण–"दुरीणो लोपश्च" उणा० रक् धातो रिकारलोपे रेफे परे पूर्वाणो दीर्घः। १विप्रकृष्टे महतान्तरेण स्थिते दैशिकपरत्वयुक्ते अमरः। "दूरान्तिकादिधीहेतुरेका नित्या दिगुच्यते" भाषा० "दूरत्वमन्तिकत्वञ्च दैशिकं परत्वमपरत्वं बोध्यम् तद्बुद्धेरसाधारणं बीजं दिगेव" सि०मुक्ता०अतिदूरत्वञ्च प्रत्यक्षं नोत्पादयति यथाह